

І.О. Гладій, канд. екон. наук (ПФ ХДУХТ, Первомайськ)

Н.О. Лукіяничук, ст. викл. (ПФ ХДУХТ, Первомайськ)

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Розглянуто теоретичні аспекти удосконалення ефективної обліково-інформаційної системи підтримки прийняття управлінських рішень в інвестиційній сфері.

Rассмотрены теоретические аспекты совершенствования учетно-информационной системы поддержки принятия управленческих решений в инвестиционной сфере.

Theoretical aspects of improvement of accounting information system of making the managerial decision in investment sphere are considered in the article.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Низька привабливість інвестиційного клімату в Україні викликана, без сумніву, політичними та соціальними чинниками, низьким рівнем економічного розвитку. Подолання таких тенденцій, на нашу думку, безпосередньо пов'язано з обґрунтуванням вибору інвестиційних проєктів, аналізом їх ефективності, визначенням правильної оцінки власних можливостей, виявленням фінансових ресурсів, обсягів і джерел інвестування. У даних умовах особливого значення набуває інформаційне забезпечення процесу прийняття рішення, а саме — система бухгалтерського обліку інвестиційної діяльності як важливий чинник прийняття ефективного управлінського рішення стратегічного й поточного характеру.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання обліку інвестиційної діяльності підприємства розглядали у своїх роботах такі відомі вчені-економісти, як: І.О. Бланк, Є.В. Мних, В.І. Бачинський, М.Г. Чумаченко, В.С. Рудницький, В.В. Сопко, В.В. Бочаров, В.В. Ковальов, В.В. Качалін, А.Д. Шеремет, Е.С. Хендріксен, У.Ф. Шарп та ін. Без сумніву їх дослідження носять ґрунтовний характер, однак деякі питання в сучасних умовах поки що залишаються відкритими та потребують актуалізації в даному напрямку.

Мета та завдання статті. Метою роботи є розробка теоретичних рекомендацій щодо удосконалення процесу обґрунтування управлінських рішень інвестиційного характеру з метою оптимізації фінансових результатів підприємств України.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах ринкової економіки реалізація проєктів капітальних інвестицій здійснюється

суб'єктами різних форм власності й господарювання за рахунок власних і залучених фінансових ресурсів. Головним питанням у таких умовах виступає систематизація облікових даних, що використовуються в обліковому просторі для забезпечення потреб користувачів у зовнішній та внутрішній інформації [2]. Так, до зовнішньої інформації відносять: матеріали перевірок податкової служби, пояснювальні й додаткові записки, листування з керуючою організацією, з фінансовими й кредитними органами; матеріали цільових обстежень, перевірок, особистих спостережень працівників та аналітиків, спеціальних вибірок; відомості тощо. Зовнішню офіційну бухгалтерську й статистичну звітність уніфіковано відповідними стандартами бухгалтерського, податкового та статистичного обліку. Тому основними споживачами зовнішньої облікової інформації є контрольні органи, банківські установи, фондів та товарні біржі, інші ділові партнери підприємства, у тому числі потенційні інвестори, кредитори.

У той же час, основна частина управлінської інформації щодо прийняття ефективного управлінського рішення надходить зі сфери внутрішньої інформації, до якої відноситься і бухгалтерський облік. Як свідчить аналіз практичної діяльності, до облікових джерел внутрішніх облікових даних належать бухгалтерський облік і звітність; статистичний облік і звітність; оперативний облік і звітність. Дані бухгалтерського обліку надають об'єктивну кількісну характеристику всієї сукупності засобів господарства за складом і розміщенням, за джерелами утворення і цільовим призначенням. Для цього використовуються методи наскрізного і безперервного спостереження, суворе документування, систематизація на рахунках, групування в балансі та інших звітних таблицях.

Важливо зазначити, що специфічними ознаками облікової інформації є її залежність від об'єкта управління; переважання у формі подання даних алфавітно-цифрових знаків; необхідна висока точність результатів обчислення та оформлення їх у вигляді, зручному для сприйняття; значне поширення документів як носіїв вхідних даних та результатів обробки; великі обсяги оброблюваної інформації; можливість одержання значної кількості похідних даних у разі обробки тих самих показників за різною методикою; постійне нагромадження і тривале зберігання.

Аналіз провідної зарубіжної та вітчизняної економічної літератури засвідчив, що основним якісним показником ефективної облікової інформації виступає її релевантність. У вітчизняній теорії бухгалтерського обліку релевантність асоціюють перш за все з принципом передбачливості тобто з одержанням оперативної облікової інформації

про вже здійснені події. У той же час, зрозуміло, що підвищення оперативності може тільки наблизити одержання облікової інформації до моменту здійснення самої операції та не здатне вплинути на майбутні події.

Несвоєчасна інформація, як відомо, не може бути релевантною, тобто вона повинна бути придатною для прийняття рішень до того, ніж утратить здатність впливати на ці рішення. У практиці роботи західних підприємств принцип своєчасності втілюється в життя через скорочення термінів нагромадження, обробки і публікації облікової інформації для якнайшвидшого відображення і доведення до споживачів інформації про зміни у господарському та фінансовому становищі господарюючого суб'єкту.

Як показує дослідження нормативно-правової бази, під час вироблення основних принципів вітчизняного обліку немає чіткого визначення принципу релевантності інформації. У Законі України “Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні” цій важливій властивості інформації відповідає, на нашу думку, принцип повного висвітлення, за яким фінансова звітність повинна містити всю інформацію про фактичні та потенційні наслідки господарських операцій та подій, здатних вплинути на рішення, що приймаються на її основі. Водночас, некоректним є акцент на те, що звітність повинна містити “всю інформацію”, адже принцип релевантності повинен ураховувати ще й обмеження порога визнання інформації. Тому цілком справедливим є те, що визначаючи якісні характеристики фінансової звітності в Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”, наголошується, що фінансова звітність повинна містити лише доречну інформацію, що впливає на прийняття рішень користувача.

Релевантність облікової інформації багато в чому залежить від її користувачів, особливо ця залежність пов'язана з інвестиційною діяльністю, адже, з одного боку, підприємство через публічну звітність розкриває інформацію про свою діяльність з метою пошуку потенційних інвесторів, а з іншого може використовувати “чужу інформацію” для визначення ефективних напрямів під час формування інвестиційного портфеля.

Незважаючи на труднощі вартісної оцінки інформації, було б несправедливо недооцінювати обмеження “вигода вище від витрат”. Відступ від даного принципу може призвести до появи надлишкової, непотрібної інформації, яка не впливає на прийняття рішень або дублюється у різних варіаціях. Прикладом цього може бути одночасне ве-

дення кількох паралельних систем обліку і звітності у спільних підприємствах в Україні.

Як свідчить поточна діяльність, на практиці дуже важко встановити межу визнання інформації. Це зумовлено тим, що в обліку та в публічній звітності повинна бути подана різнобічна інформація, яка характеризує об'єкт інвестування з різних позицій. Отже для прийняття рішення стосовно інвестиційної сфери може використовуватися вся інформація, а саме:

– обліково-аналітична щодо визначення прибутку від основної діяльності, ділової активності суб'єкта;

– фінансово-господарська стосовно процесу встановлення доходів і витрат від фінансових операцій та показників, що характеризують фінансовий стан і ліквідність підприємства.

Вітчизняна практика системи підтримки прийняття рішень свідчить про вузьку спеціалізацію різних служб господарюючого суб'єкта – планового відділу, бухгалтерії, відділу маркетингу, виробничого відділу тощо, які працюють незалежно один від одного [3]. Тому інформація, що надається керівному складу, доволі часто має розгалужений характер. У той же час, бухгалтерія у західних підприємствах повністю бере на себе обов'язки планового відділу й аналітичних служб. Більше того, західні науковці стверджують, що сучасний облік надає змогу інтегрувати традиційний облік, планування і маркетинг у єдину систему управління підприємством [4].

Висновки. Таким чином, питання управління у сфері інвестування базується на багатьох видах інформації, а тому на сучасному підприємстві повинна бути налагоджена чітка система підтримки прийняття управлінських рішень, яка органічно поєднує як облікові методи і прийоми, так і методи планування, аналізу і контролю; система, яка дозволить деталізувати і розширити інформаційну базу та часовий горизонт управління інвестиційними проектами господарюючого суб'єкта.

Список літератури

1. Голов, С. Ф. Управлінський облік [Текст] / С. Ф. Голов. – К. : Лібра, 2007.
2. Друри, К. Управленческий и производственный учёт [Текст] / К. Друри. – М. : Аудит : ЮНИТИ, 2002.
3. Евланов, Л. Г. Теория и практика принятия решений [Текст] / Л. Г. Евланов. — М. : Экономика, 2008. — 176 с.
4. Галузинський, Г. П. Сучасні технологічні засоби обробки інформації [Текст] : навч. посіб. / Г. П. Галузинський, І. В. Гордієнко. — К. : КНЕУ, 2008. — 224 с.

Отримано 15.09.2009. ХДУХТ, Харків.

© І.О. Гладій, Н.О. Лукіянчук, 2009.